

ഇമാം അബൂ മുഹമ്മദ് ഇബ്നു ഖുതൈബ അദ്ദിനവരീ (رحمه الله)

തയ്യാറാക്കിയത്: അബൂഹന കാരത്തൂർ

അബൂ മുഹമ്മദ് അബ്ദുല്ലാഹ് ബിൻ മുസ്ലിം ഇബ്നു ഖുതൈബ അദ്ദിനവരീ(رضي الله عنه) വലിയ തത്വ ജ്ഞാനിയും പണ്ഡിതനും അനവധി ശിഷ്യ ഗണങ്ങളുടെ ഗുരുനാഥനുമായിരുന്നു. പ്രതിഭാധനരായ ഇമാമുകളിൽപ്പെട്ട ഇമാമും ക്രിയാത്മക എഴുത്തുകാരിലൊരാളുമായിരുന്നു അദ്ദേഹം.

ഹിജ്റ 213 ന് ബാഗ്ദാദിലായിരുന്നു ഇമാം അബ്ദുല്ലാഹ് ഇബ്നു മുസ്ലിമിന്റെ ജനനം. ഇറാഖിലെ കൂഫയിൽ താമസമാക്കിയ അദ്ദേഹം കുറച്ചുകാലത്തേക്ക് ദിനവരിലെ ന്യായാധിപസ്ഥാനത്ത് അവരോധിതനായി. അപ്രകാരം ഈ നാടിന്റെ പേരിൽ അറിയപ്പെടുകയും പ്രശസ്തനാകുകയും ചെയ്തു.

ഇസ്ഹാഖ് ഇബ്നു റാഹവൈഹ് (رضي الله عنه), മുഹമ്മദ് ബിൻ സിയാദ് ബിൻ ഉബൈദില്ലാഹ് അസ്സിയാദീ(رضي الله عنه), സിയാദ് ബിൻ യഹ്യാ അൽ ഹസാനീ അബൂഹാതിം അസ്സിജ്സ്താനീ(رضي الله عنه) തുടങ്ങി ഒട്ടേറെ പ്രഗത്ഭ പണ്ഡിതരിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം നിവേദനം ചെയ്തതായി കാണാം.

ഇമാമിൽ നിന്നും നിവേദനം ചെയ്തവർ:

1. ഈജിപ്തിലെ ന്യായാധിപനായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രൻ അഹ്മദ് ബിൻ അബ്ദില്ലാഹ് (رضي الله عنه)
2. ഉബൈദുല്ലാഹ് അസ്സുക്രീ (رضي الله عنه)
3. ഉബൈദുല്ലാഹ് ബിൻ അഹ്മദ് ബിൻ ബക്ർ (رضي الله عنه)
4. അബ്ദുല്ലാഹ് ബിൻ ജാഫർ ബിൻ ദുറൂസ്തവൈഹ് അന്നഹ്വി (رضي الله عنه) തുടങ്ങിയവർ.

അബൂ ബക്ർ അൽ കതീബ് അൽ ബാഗ്ദാദീ(رضي الله عنه) പറഞ്ഞു: “ അദ്ദേഹം വിശ്വസ്ഥനും ഭക്തനും ശ്രേഷ്ഠനുമായിരുന്നു. (താരീഖ് ബാഗ്ദാദ് 10/170)

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ അഹ്മദ് (رضي الله عنه) മനപാഠമാക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ വളരെ കഴിവുറൂ വ്യക്തിയായിരുന്നു. ഈജിപ്തിൽ ന്യായാധിപനായിരിക്കവെ അതിനകം ഹൃദിസ്ഥമാക്കിയിരുന്ന തന്റെ പിതാവിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം ഉദ്ധരിക്കുമായിരുന്നു. ഓർമ്മയിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിക്കുന്നതു കേൾക്കാൻ ആളുകൾ അദ്ദേഹത്തിനു ചുറ്റും കൂടുമായിരുന്നു. 320 കളിലായിരുന്നു ഈ സംഭവം. തന്റെ പിതാവ് രചിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങൾ കേട്ടെഴുതിക്കുമായിരുന്നു എന്ന് അദ്ദേഹം സദാ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു.

ഇമാം ഇബ്നു ഖുതൈബ(رضي الله عنه)യുടെ ഏതാനും വാക്കുകൾ:

ഇബ്നു ഖുതൈബ(رحمته) പറഞ്ഞു: “ഹദീഥിന്റെ ആളുകൾ ഏക സ്വരത്തിൽ സമ്മതിക്കുന്ന കാര്യമാണ് അല്ലാഹു ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതുമാത്രമാണ് സംഭവിക്കുക, അവൻ ഇഷ്ടപ്പെടാത്തതൊന്നും തന്നെ സംഭവിക്കുന്നതല്ല എന്ന വസ്തുത. നന്മ തിന്മകളുടെ സ്രഷ്ടാവ് അവൻ തന്നെ എന്നകാര്യത്തിലും അവർ യോജിക്കുന്നു. ഖുർആൻ അല്ലാഹുവിന്റെ കലാമാണ് അവന്റെ സൃഷ്ടിയല്ല എന്ന അഭിപ്രായത്തിലും അവർക്കിടയിൽ ഭിന്നഭിന്നപ്രായമില്ല. അല്ലാഹുവെ അന്ത്യനാളിൽ അല്ലാഹുവെ കാണാൻ കഴിയും എന്ന് വിഷയത്തിലായാലും അവർ ഏക സ്വരക്കാരാണ്. അലിക്ക് മുൻപ് അബൂബക്കറിനും ഉമറിനും സ്ഥാനമുണ്ടെന്നതും അവർ ഐക്യ കണ്ഠേന പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ഖബറിൽ ശിക്ഷയുണ്ടെന്ന വിശ്വാസത്തിലും അവർ യോജിക്കുന്നു. ഈ അടിസ്ഥാന വിഷയങ്ങളിൽ അവർ ഒരിക്കലും വിരോധിക്കുന്നില്ല. ആയതിനാൽ ആരെങ്കിലും അവരോട് ഇക്കാര്യങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലുമൊന്നിൽ വിരോധിക്കുന്നു എങ്കിൽ അവർ അവനെ തിരസ്കരിക്കുകയും വെറുക്കുകയും ചെയ്യുന്നവരത്രേ. മാത്രമല്ല അവൻ ഒരു നവ നിർമ്മിതിക്കാരനെന്ന് (ബിദ്അത്തുകാരൻ)ആണെന്ന് പ്രസ്ഥാവിക്കുകയും അവനുമായുള്ള സകല ബന്ധങ്ങളും അവർ വിച്ഛേദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.” (തആവീൽ മുഖ്തലിഫ് അൽ ഹദീഥ്: പേജ്: 18)

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ആരെങ്കിലും അല്ലാഹുവിൽ അവന്റെ സൃഷ്ടികളെ പങ്കു ചേർക്കുന്നുവെങ്കിൽ അയാൾ അവിശ്വാസിയായി. അല്ലാഹു സ്വന്തത്തെ സംബന്ധിച്ച് നൽകിയ വിശദീകരണത്തെ ആരെങ്കിലും നിരാകരിച്ചാൽ അയാൾ അവിശ്വാസം സ്വീകരിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. മാത്രമല്ല അല്ലാഹു സ്വന്തത്തെക്കുറിച്ച് പ്രസ്താവിച്ചതും അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രവാചകൻ അല്ലാഹുവെ സംബന്ധിച്ച് വിശദമാക്കിയ കാര്യങ്ങളും സൃഷ്ടിയോട് സദൃശ്യപ്പെടുത്താവതല്ല.”

ഇമാം അദ്ദേഹബി(رحمته) പറഞ്ഞു: “ഇതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം അർത്ഥമാക്കിയത് വിശദീകരിക്കപ്പെടാവുന്ന ഒന്നു മാത്രമാണ് വിശദീകരിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നത് എന്നാണ്. അല്ലാഹു അവന്റെ ദിവ്യ സത്തയിൽ ‘അവൻ സമാനമായി യാതൊന്നുമില്ലാത്ത വിധമാണ്’ (അശ്ശൂറ: 11) ഉള്ളത്. എന്നിരിക്കെ അവന്റെ ഗുണ വിശേഷണങ്ങളുടെ കാര്യവും അപ്രകാരം തന്നെയാണ്- അവക്ക് സദൃശ്യമായി യാതൊന്നും തന്നെയില്ല. അല്ലാഹുവിന്റെ സത്തയെക്കുറിച്ചു സംസാരിക്കുന്നതിലും അവന്റെ ഗുണവിശേഷണങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് സംസാരിക്കുന്നതിലും തമ്മിൽ വ്യത്യാസങ്ങളില്ല. ഇതാണ് സലഫുകളുടെ വിശ്വാസം.” (സിയാർ അഅ്ലാം അന്നബലാ (13/299))

ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം ഇബ്നു തൈമിയ്യ(رحمته) അദ്ദേഹത്തെ ഇപ്രകാരം പ്രകീർത്തിച്ചു: “ഇബ്നു ഖുതൈബ അഹ്മദ് ഇബ്നു ഹൻബലിലേക്കും ഇസ്ഹാക്ക് (ഇബ്നു റാഹവൈഹ്)ലേക്കും സ്വയം ചേർത്തിപ്പറയുന്നവരുടെയും അഹ്ലു സുന്നയുടെ ഇതര സഹായികളുടെയും ഗണത്തിൽപ്പെടുന്ന വ്യക്തിയാണ്. അത്തരം അനേക ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവാണ് അദ്ദേഹം. തഹ്ദീത് ഫീ മനാഖിബ് അഹ്ലിൽ ഹദീഥ് എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവു പറയുന്നു: ‘ഗ്രന്ഥ രചനയിലും ശേഖരണത്തിലും അഗ്രിമരായ ഇമാമുകളുടേയും പണ്ഡിതരുടേയും ഗണത്തിൽപ്പെട്ട വ്യക്തിയാണ് അദ്ദേഹം. മൂന്നുറിൽ പരം ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ രചയിതാവുമാണ്. അഹ്മദ് ഇബ്നു ഹൻബൽ, ഇസ്ഹാഖ് ഇബ്നു റാഹവൈഹ് എന്നിവരുടെ മദ്ഹബുകളിൽ താത്പരനും ഇബ്രാഹിം അൽ ഹർബീ, മുഹമ്മദ് ഇബ്നു നാസർ അൽ മർവാസീ എന്നിവരുടെ സമകാലികനുമായിരുന്നു. മഗ്ദീബ് വാസികൾ അദ്ദേഹത്തെ ആദരിക്കുകയും ഇപ്രകാരം

പറയുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു: ‘അദ്ദേഹത്തെ ആക്രമിക്കാമെന്ന് കരുതുന്നവരെ മാർഗ്ഗരൂപം വന്നവരായി കരുതേണ്ടതാണ്.’ കൂടാതെ ‘അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതെങ്കിലും മൊരു ഗ്രന്ഥമില്ലാത്ത വീടുകളിൽ യാതൊരു നന്മയുമില്ല’ എന്നുപോലും അവർ പറയുമായിരുന്നു. ഞാൻ (ഇബ്നു തീമിയ) പറയുന്നു: ‘അൽ ജാഹിദ് മുഅ്തസിലി യാക്കുബ്ബിനെപ്പോലെയായിരുന്നു അദ്ദേഹം അഹ്ലു സുന്നക്ക്. അൽ ജാഹിദ് മുഅ്തസിലിയാക്കളുടെ വക്താവായിരുന്നു എങ്കിൽ അദ്ദേഹം അഹ്ലു സുന്നയുടെ വക്താവായിരുന്നു’ (മജ്മൂ ഉൽ-ഫതാവ (17/391-392)

മജ്മൂ ഉൽ-ഫതാവ (25/32)ഇൽ ഇബ്നു തൈമിയ്യ(رحمته) പറയുന്നതായി കാണാം: “..... അദ്ദേഹം സലഫുകളായ ഇമാമുകളിൽപ്പെട്ട, സുന്നത്തിന്റേയും ഹദീഥിന്റേയും ആളുകളിലും അഹ്ലിന്റേയും ഇസ്ഹാഖിന്റേയും മദ്ഹബ്ബ് അനുസരിച്ച് പഠിക്കുന്നവരിലും ഉൾപ്പെട്ട ആളായിരുന്നു.”

മഹത്തരമായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവാണ് ഇമാം ഇബ്നു ഖുതൈബ(رحمته). അവയിൽ ചിലത് ഇക്കാലത്തും നമ്മിലേക്ക് എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ട്. ആ ഗ്രന്ഥശേഖരങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവയാണ്:

1. അൽ-ഇബിൽ (ഒട്ടകങ്ങൾ)
2. അദബ് അൽ-കാതിബ് (രചനാ മര്യാദകൾ)
3. അൽ-അൾരിബ
4. ഇഅ്റാബ് അൽ ഖുർആൻ (ഖുർആൻ ഉച്ഛാരണം)
5. അൽഫാസ് അൽ-മുഖറിബ ബിൽ-അൽഖാബ് അൽ-മുഅറബ
6. അൽ അൻവാ
7. അത്തസ്വീയ ബൈന അൽ അറബ് വൽ അജം
8. അറുയാ (സ്വപ്നങ്ങൾ)
9. അറദ്ദ അലാ അഷ്ശുഊബിയ്യ
10. അദബ് അൽ ഖാളീ
11. അൽ ഇഷ്തിഖാഖ്
12. ഇസ്സാഹ് അൽ ഗാലത്
13. അഅ്ലാം അനുബുവു
14. അൽ-ഇമാമ വസ്സീയാസ
15. തഅ്വീൽ മുഖ്തലീഫ് അൽ ഹദീഥ്
16. ജാമിഉന്നഹു (അറബി വ്യാകരണം)
17. അറജൂൽ വൽ മൻസിൽ
18. അറദ്ദ അലാ മൻ യഖൂൽ ബി ഖൽഖ് അൽ ഖുർആൻ
19. അശ്ശിയാർ വശ്ശുഅറാ
20. തബഖാത് അശ്ശുഅറാ
21. അയൂബ് അൽ അഖ്ബാർ
22. ഗരീബ് അൽ ഖുർആൻ
23. ഫദ്ൽ-ഉൽ-അഅ്റാബ് അഅ്ലൽ അഅ്ജാം
24. അൽ ഖിറാആത്
25. അൽ മുശ്തബീഫ് മിൻ അൽ ഹദീഥ് വൽ ഖുർആൻ
26. മുശ്കിൽ അൽ ഖുർആൻ
27. മആനീ അശ്ശിയാർ

28. അന്നിയാത്ത്
29. അൽ വഹശ്
30. അസ്സിയാം
31. അൽ അറബ് വ അളലൂമിഹാ
32. ഗരീബ് അൽ ഹദീഥ്
33. അൽ ഫുർസ്
34. അൽ ഫിഖ്ഹ്
35. അൽ മസാഇൽ വൽ അജിബാഹ്
36. മുശ്കിൽ അൽ ഹദീഥ്
37. അൽ മആരിഫ്
38. അൾ മയ്സിർ വൽ ഖളാഹ്
39. അൽ ഹാജു

അബൂൽ ഹസൻ അഹ്മദ് ബിൻ ജഅഫർ ബിൻ അന്നാദീ(رحمته) പറഞ്ഞു: “അബൂ മുഹമ്മദ് ഇബ്ൻ ഖുതൈബയുടെ മരണം പെട്ടെന്നായിരുന്നു. പനി പിടിപെട്ട അദ്ദേഹം ഒരു അറേബ്യൻ ഭക്ഷണം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ വിദൂരത്തുനിന്നും വലിയ ഒരു ശബ്ദം കേൾക്കുകയും അബോധാവസ്ഥയിലാകുകയുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം അങ്ങനെ തറയിൽ വീഴുകയും ഒരു മണിക്കൂറോളം മറിയുകയും തിരിരിയുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നീട് നിശ്ചലമായി. പുലരുവോളം അദ്ദേഹം ശഹാദത്ത് ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ മരണപ്പെടുകയും ചെയ്തു. അതു റജബ് 276 ഹിജ്റയിലായിരുന്നു.”

അവലംബം:

Al-Ibaanah.com